

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Procesretskontoret
Sagsnr.: 2005-711-0004
Dok.: PFN40084

Besvarelse af spørgsmål nr. 6 af 1. marts 2005 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af konkursloven og konkursskatteloven (Revision af reglerne om gældssanering) (L 10).

Spørgsmål nr. 6:

”Ministeren bedes kommentere artikel af lic. jur. Lennart Lyng Andersen, Center for kreditret og kapitalmarkedsret, vedrørende gældssanering og pensionsordninger, jf. L 10 - bilag 3.”

Svar:

Både efter gældende ret og efter forslaget til konkurslovens § 197, stk. 1, jf. lovforslagets § 1, nr. 3, er det en betingelse for at få gældssanering, at skyldneren godtgør, at skyldneren ikke er i stand til og inden for de nærmeste år ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser.

Skifterettens vurdering af, om en skyldner må antages at være håbløst forgældet, bygger på oplysninger om skyldnerens aktuelle indtægter og den pågældendes muligheder for på anden måde at rejse penge til kreditorerne samt på en prognose angående den pågældendes fremtidige indtægtsmuligheder. Det må således vurderes, hvor stor en del af skyldnerens aktuelle indtægt, der bliver til overs, når skyldnerens rimelige udgifter til bolig, rimelige leveomkostninger mv. er betalt, og dernæst i hvilket omfang skyldneren har mulighed for at rejse nævneværdige beløb til betaling af kreditorerne gennem realisation af aktiver, herunder f.eks. skyldnerens pensionsordninger.

Konkursloven indeholder i dag ingen særlige regler om realisation af skyldnerens aktiver. Da behandlingen af skyldnerens pensionsordninger i en gældssanering er et praktisk vigtigt og både for skyldneren og kreditorerne væsentligt spørgsmål, indeholder lovforslaget som foreslået af Konkursrådet en udtrykkelig regel om behandlingen af skyldnerens pensionsordninger i gældssaneringssagen, jf. forslaget til konkurslovens § 222 a (lovforslagets § 1, nr. 14).

Det foreslås, at et beløb svarende til indbetalinger på skyldnerens pensionsordninger, der udgjorde et uforholdsmæssigt stort beløb efter den pågældendes forhold på indbetalingstidspunktet,

skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering, således at det ”for meget” indbetalte ikke unddrages kreditorerne, jf. forslaget til konkurslovens § 222 a, stk. 1.

Som det fremgår af lovforslagets bemærkninger, beror vurderingen af, om dette er tilfældet, på en konkret vurdering af skyldnerens økonomiske forhold, ansættelsesforhold mv. på det tidspunkt, hvor indbetalingen fandt sted. Der tilsigtes ikke med forslaget en ændring af den vurdering, som i retspraksis i dag foretages af dette spørgsmål. Efter retspraksis lægges der bl.a. vægt på, om skyldneren, efter at den gæld, der søges saneret, er opstået, har indbetalt på en pensionsordning, som den pågældende selv har oprettet. Dette taler i givet fald for, at dette beløb skal inddrages i gældssaneringen. Er pensionsordningen oprettet som et led i skyldnerens ansættelsesforhold, skal ordningen kun inddrages i gældssaneringssagen, hvis indbetalingerne er unormalt høje efter stillingens beskaffenhed. Der vil i givet fald alene skulle ske inddragelse i gældssaneringssagen, i det omfang der er indbetalt et uforholdsmæssigt stort beløb. Det er således alene den del af skyldnerens indbetaling, der anses for at være uforholdsmæssig stor, der skal indgå i gældssaneringssagen.

Det foreslås endvidere, at skifteretten i overensstemmelse med, hvad der gælder i dag, i særlige tilfælde kan bestemme, at en del af skyldnerens pensionsopsparing skal indgå i skyldnerens forslag til gældens sanering, uanset at der for så vidt ikke er tale om en uforholdsmæssig indbetaling omfattet af stk. 1, jf. forslaget til konkurslovens § 222 a, stk. 2. Bestemmelsen er navnlig møntet på den skyldner, der samlet set vil have usædvanligt gode økonomiske forhold efter udbetaling af pensionen, og hvor en sanering af den pågældendes gæld uden inddragelse af en del af pensionsordningen efter en konkret vurdering af den enkelte sag vil kunne virke mindre rimelig.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 4.2.2 og de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 14.

I artiklen, der henvises til i spørgsmålet, anfører Lennart Lynge Andersen bl.a., at der næppe kan sammenfattes en ensartet retspraksis vedrørende behandlingen af pensionsordninger i gældssaneringssager, og at den foreslåede formulering af konkurslovens § 222 a, stk. 1, indebærer, at bestemmelsen vil få et meget begrænset anvendelsesområde. Lennart Lynge Andersen anfører i den forbindelse, at bestemmelsen må anses for at svare til § 117 i forsikringsaftaleloven og § 12 i pensionsopsparingsloven (lov nr. 293 af 24. april 1996 om visse civile retlige forhold mv. ved pensionsopsparing i pengeinstitutter) om omstødelse af indskud på en pensionsopsparing foretaget en vis kortere tid før pensionsordningsejerens konkurs, og at disse bestemmelser sjældent anvendes i praksis.

Justitsministeriet skal hertil bemærke, at det i overensstemmelse med Konkursrådets forslag udtrykkeligt fremgår af lovforslagets bemærkninger, at der med forslaget til den nye § 222 a i kon-

kursloven om behandling af skyldnerens pensionsordninger, ikke er tilsigtet en ændring af den vurdering, som i dag foretages i retspraksis af spørgsmålet om, hvorvidt en skyldners pensionsordning skal inddrages i en gældssaneringssag. Bemærkningerne indeholder endvidere en beskrivelse af nogle af de elementer, der bør indgå i den skønsmæssige afvejning, som skifteretten skal foretage i forbindelse med vurderingen af, om der er foretaget uforholdsmæssigt store indbetalinger på skyldnerens pensionsordning, jf. ovenfor.

Bemærkningerne indeholder på dette punkt ingen henvisning til forsikringsaftalelovens § 117 eller pensionsopsparingslovens § 12. Som det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger punkt 4.2.2.6, er disse bestemmelser derimod inddraget ved vurderingen af, hvilket beløb der i givet fald bør indgå i gældssaneringssagen (alene de faktiske indbetalinger, eller om også eventuelle kapitalgevinster ved midlernes anbringelse skal inddrages).

Konkursrådets betænkning nr. 1449/2004 om gældssanering, side 99 ff. og 122 f., indeholder i øvrigt en udførlig gennemgang af retspraksis i dag vedrørende behandlingen af de forskellige former for pensionsordninger i gældssaneringssager, hvor bl.a. den seneste udvikling i retspraksis – som både Konkursrådets forslag og lovforslaget bygger på – er beskrevet.

Hertil kommer, at de nævnte bestemmelser i forsikringsaftaleloven og pensionsopsparingsloven omhandler den situation, at et konkursbo søger at få omstødt en pensionsindbetaling foretaget af en konkursramt pensionsopsparer en vis kortere tid inden konkursens indtræden. Den regel, der nu foreslås i konkursloven vedrørende behandlingen af skyldnerens pensionsordninger i gældssanering, har et helt andet sigte, idet bestemmelsen finder anvendelse på en situation, hvor en skyldner selv har taget skridt til en samlet afklaring af forholdet til sine kreditorer, ligesom bestemmelsen må ses i lyset af, at gældssaneringsreglerne generelt har karakter af konkrete lempelsesregler i forhold til en håbløst forgældet skyldner.

Efter lovforslaget skal skifterettens vurdering af, om skyldnerens indbetalinger på en pensionsordning skal inddrages i gældssaneringen, således ske efter forslaget til konkurslovens § 222 a og med udgangspunkt i bemærkningerne til denne bestemmelse og den gældende retspraksis vedrørende pensionsordningers behandling i gældssaneringer. Der er ikke med lovforslaget lagt op til, at denne vurdering skal bygge på retspraksis vedrørende forsikringsaftalelovens § 117 og pensionsopsparingslovens § 12.

Lennart Lyng Andersen rejser endvidere spørgsmål om, hvordan en pensionsordning, hvori der er indsat en uigenkaldeligt begunstiget, skal behandles i en gældssaneringssag, hvis skyldneren ved at indsætte en uigenkaldeligt begunstiget har fraskrevet sig retten til at råde over forsikringsordningen til skade for den begunstigede, f.eks. ved at genkøbe pensionsordningen.

Justitsministeriet skal hertil bemærke, at den praktiske gennemførelse af skifterettens beslutning om i givet fald at inddrage en skyldners pensionsordning i gældssaneringssagen afhænger af betingelserne for den enkelte pensionsordning. Har en skyldner ved at indsætte en uigenkaldeligt begunstiget fraskrevet sig retten til uden den begunstigedes samtykke at råde over ordningen på en sådan måde, at den begunstigedes ret indskrænkes eller forspildes, vil ordningen i en gældssaneringssag skulle behandles på samme måde som andre pensionsordninger, der ikke er undergivet skyldnerens fri disposition.

Er en pensionsordning ikke undergivet skyldnerens fri disposition (dvs. at skyldneren ikke kan genkøbe ordningen uden f.eks. samtykke fra en arbejdsgiver eller fra en begunstiget), kan inddragelse i gældssaneringssagen f.eks. ske ved, at skyldneren betaler kreditorerne et engangsbeløb, der fremskaffes på anden måde end ved genkøb af pensionsordningen, eller ved, at den periode, hvor skyldneren skal afdrage den bestående del af gælden (afdragsperioden), forlænges mere skønsmæssigt, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 14.

Må det antages, at skyldneren har indsat en uigenkaldeligt begunstiget i sin pensionsordning med henblik på at søge at holde ordningen uden for en gældssanering og dermed må siges at have søgt at indrette sig med henblik på efterfølgende at søge om gældssanering, vil det i øvrigt som udgangspunkt tale imod, at skyldneren i det hele taget meddeles gældssanering, jf. forslaget til konkurslovens § 197, stk. 2, nr. 5 (lovforslagets § 1, nr. 3), hvorefter kendelse om gældssanering i almindelighed ikke kan afsiges, såfremt skyldneren har indrettet sig med henblik på gældssanering.